

Ved årsfesten læste skuespillerne Erik Kühnau og Paul Hüttel Martin A. Hansen og Blicher. Hüttel læste *Paaskeaften af De tre Helligaftener*

og Kühnau læste *Strudsen* fra novellesamlingen *Paradisæblerne*. På Powerpoint viste Erik Harbo Povl Christensens træsnit fra den nye udgivelse.

Nyt fra Blichermuseerne:

Blichermuseet på Herningsholm:

1. juni – 30. sept. tir.- ons.- tor. 12-16, søn. 13-17. tlf. 97 12 32 66
www.herningmuseum

Blicheregnens museum: Udstillinger: juni, juli og aug. man.- fre. 9-17, lør. - søn. 11-17, ring 87 70 24 70.

Specialudstilling:

Povl Christensen: Træsnit

www.blicheregnensmuseum.dk

Malvinas Hus i Spentrup:

1. april til 1. okt. lør. og søn. kl. 14-17. Fra 16. juni til 15. aug. også åbent tir. og ons. 14-17 tlf. 8647 7047. Skiftende udstillinger, se dagspressen.

E Bindstouw i Lysgaard:

1. juni til 31. august, tirsdage til søndage fra kl. 10 - 17. Andet aftales med Ingrid Mortensen på tlf. 86 66 75 79 eller 87 25 26 10

Bestyrelsen for Blicher-Selskabet

Formand: Operasanger Erik Harbo
Næstformand: Lektor Helle Frisman
Sekretær og kasserer: Kursusleder James Lerche
Museumsdirektør Ulla Thyrring
Museumsleder Hans Kruse
Lektor Henrik Ljungberg
Lektor Merete Møller Olesen
Skuespiller Paul Hüttel
Fuldmægtig Peder Porse
Antal medlemmer:
370 hustandstande omregnet til ca. 700 enkeltmedlemmer + institutioner.

Medlemsskab: Husstand 150 kr.
Udland 175 kr, Institutioner: 200 kr.
Giro-nr 409 0780 (reg. nr. 9570)
Blicher-Selskabets adresse:
Havelodden 64, 4000 Roskilde
tlf/fax 46 37 39 20
mail: erik.harbo@mail.dk
Blichernoter udgives 2-3 gange årligt
ISSN 1602-2742
Blicher på internet. Søg: Litteraturselskaber el. Arkiv for dansk litteratur el. www. Danishliterature.info eller

Fotos: Bjarne Juul & Erik Harbo

BLICHERNOTER MEDDELELSER FRA BLICHER-SELSKABET

November 2009
redigeret af Erik Harbo

FORMANDEN HAR ORDET

Kære Medlemmer! Hermed har vi fornøjelsen at tilsende årsgaven *De tre Helligaftener* til de medlemmer, der ikke hente den ved årsfesten.

Yderligere eksemplarer kan købes hos selskabet eller i boghandelen. Pris 120 kr. Vi har glædet os over at møde mange af selskabets medlemmer ved årets arrangementer. Vi anbefaler dem, der endnu ikke har stiftet bekendtskab med det såkaldte e-museum *På vandring med Blicher* at gå ind på hjemmesiden, og se hvordan man i dag formidler kendskabet til Blicher til skoleelever og unge mennesker. Selskabets bestyrelse har været stærkt involveret i udarbejdelsen af en række tekster.

BLICHERNOTER indeholder

Formanden har ordet
Årsfesten på Frederiksberg:
Blicherprisen til Anders Thyrring Andersen. Ved dir. Johannes Riis, Henrik Ljungberg og Helle Frisman
Anders Thyrring Andersen: Tale ved Blicher-Selskabets årsfest
Anmeldelser af *De tre Helligaftener*

Arrangementskalender:

Festaften for Oehlenschläger i Møstings Hus 14. november 2009
Se vedlagte invitation.
Generalforsamling i Kompagnisalen onsdag 14. april 2010 kl. 19.00

Sneppen

Fra Trækfuglene

Tys tys! hvad hører jeg?
Hvad er det, som rører sig
Hisset i Haslen
Med Raslen?
Med klapprende Vinger
Sig svinger?
Ja, ved Sanct Hubertus! der har vi den jo!
Nu bliver der herken Rist eller Ro.
Tirez haut! tirez haut!
Hvilken stærk Magie
Ligger i
Disse mystiske Ord:
Er det ej, som om virkelig foer
Et electrisk Stød gennem Jægerens Bryst
Ved den tryllende Røst?
Fra Morgenstund
Til den mørke Nat,
Med sin Flint og sin Hund,
Gjennem Skov, gennem Krat;
Og har han tillige en Fjer i sin Hat
Afden første Sneppe fra Skoven baaret,
Til Snekke konge da er han udkaaret.
Og stolt som en Konge, og langt mere glad
Han staaer som den Første i Jægerens Rad.
Men Æren og Glæden de vare kun kort,
Til den kjære Gæst rejser atter bort:
Naar første Blomst udi Lunden smiler,
Mod Norden han piler.
Og Jægeren hanger sin Bøsse hen;
"Mon jeg er med, naar det hedder igjen:
"Tirez haut! tirez haut!"

Sneppen fra Løgneren:

Det stemmer hvad jeg siger, svarede Kristian, Sneppen hun kommer altid når Kristus driver den urene ånd ud. Hvorfor ser man den da sjældent? Nej, for hun trykker sig, siger Kristian

En undskyldning og et hjertesuk!

Først en undskyldning til de medlemmer der rettidigt har betalt deres kontingent, men som alligevel har modtaget en rykker. Vi har åbenbart nogle problemer med at kontrollere alle indbetalinger – men der kan også være andre fejlkilder. Vi vil fremover optælle en ekstra gang og beder medlemmerne om overbærenhed for eventuelle smuttere.

Dernæst et hjertesuk: Vi har besvær med at finde frem til medlemmer, der skifter adresse. Hvert år brænder vi inde med årsgave og Blichernoter som vi ikke kan afsende, fordi modtageren er flyttet, og det er ærgerligt både for medlemmet og selskabet. Derfor vil vi gerne underrettes om flytning, udmeldelse eller dødsfald.

Vi får selvfølgelig mange hyggelige telefonsamtaler i forbindelse med vores opklaringsarbejde, men vi kan ikke finde ud af alle ændringer. Desuden får vi hvert år en del indbetalinger uden afsender. Der må faktisk gå nogle mennesker rundt i dronningeriget og undre sig over, hvorfor kontakten er afbrudt. Når vi søger på de gule sider er der forbavsende mange adresser og telefonnumre der ikke dukker op. Det er især hvis man er gået over til mobiltelefon, at ens adresse ikke længere findes offentligt tilgængelig.

Formanden, formandens kone og sekretæren.

Johannes Riis: Tale ved Blicherprisens overrækkelse

Anders Thyrring Andersen er en mand, der tager tilværelsen alvorligt, og med tilværelsen mener jeg ikke først og fremmest de opgaver, han får stillet, eller de opgaver, som han stiller sig selv, jeg mener selve eksistensen, livet som det leves dag for dag, både i gentagelsen og fordybelsen og i opdagelsen af det nye.

Anders Thyrring Andersen er en mand, der kræver meget af sig selv. Han kræver også meget af andre, og han er ikke den, der bærer over med hvad som helst; han har sine sympatier og antipatier, han har ikke mindst varm luft og tomme løfter; men der er ingen, han forventer og kræver mere af end sig selv. Det er en smuk egenskab, men det er ikke altid en egenskab, der gør tilværelsen lettere for den, der har den egenskab.

Det gælder også for Anders Thyrring Andersen.

Anders Thyrring Andersen har et godt hoved. Det har han valgt at bruge til at tjene litteraturen. Ikke ved selv at skrive litteratur – ikke så vidt jeg ved i hvert fald, men hvad ved man – han bruger sit hoved til at forske i litteratur, andre har skrevet, og ved at formidle sin viden videre.

Anders Thyrring Andersens univers er religiøst funderet. Han er erklæret kristen, og også hans litterære liv er baseret på en treenighed. Der er tre hovedhjørneste. Den ene er Søren Kierkegaard, den anden er Martin A. Hansen, den tredje er Bob Dylan.

For en umiddelbar betragtning kan dis-

Martin A. Hansen gør opmærksom på, at der ingen naturskildring er i "De tre Helligaftener". Man undrer sig: Kan det virkelig passe? For den historie er så gennemjysk, at man mener at kunne huske ikke alene personer, men også landskaber. Ja, så jysk – og netop derfor, understreger Hansen, er det jyske land nærværende i alt, men "ubundet af Ord og saa mægtigt, at den bildende Kunstner som tegner til Blicher med sikkert Instinkt gør det modsatte: alt hos ham er jysk Landskab hvor der maa gro Folk som disse", altså de i historien optrædende. Dermed er samtidig givet en karakteristik af Povl Christensens træsnit, der ikke ydmygt underordner sig teksten, men insisterer på sit eget voldsomme liv. Det er stor kunst...

Dagbogsnotaterne afslutter bogen, som også indledes af Martin A. Hansen – nemlig i form af det vægtige forord han skrev til 1950-udgaven. "De tre Helligaftener" betegnes her som "en Digtters og en vidunderlig Kunstners Værk, et af dem hvormed han er blevet Rendegarnet i nyere dansk Prosa..."

Den djærvt fortalte historie er en nydelse: form og indhold i perfekt forening".

Jens Henneberg skriver 17. september i Nordjyske under titlen *Litterær lækkerbisen...*

"Nu har Erik Harbo fået den idé at genudgive denne klassiker, og der er tre vægtige grunde dertil. For det første er det en kvalitetshistorie, for det andet har han forsynet den med Povl Christensens (1909-1977) fantastiske træsnit, og for det tredje har han i anledning af 100-året for Martin A. Hansens fødsel udgivet den med Martin A. Hansens forord fra udgaven i 1950 og dagbogsovervejelser om en Blicherbog..."

Martin A. Hansen var ikke litterær analytiker, og hans forord kan i dag virke gammeldags og tungt, næsten krukke i sin sprogføring med begreber som stumphuggen kortform, genlyd fra en skjult klangbund og folkenatur: i Fortællingen

rører sig Folkenaturens dunkle Kræfter, og Gru slaar op fra Bunden der ligger langt nede.

Martin A. Hansen er den fint registrerende essayist, ikke analytiker...

Erik Harbo redegør for de overvejelser, der førte til opfordringen til Martin A. Hansen i 1955 om at skrive en Blicherbog. Da var Martin A. Hansen syg, men han arbejdede til kort før sin død på denne bog. Det viser det dagbogsuddrag, der bringes fra Jørgen Jørgensens og Anders Thyrring Andersens store værk om Martin A. Hansen...

Alt dette er med til at gøre denne bog til en litterær lækkerbisen for bogelskere og en oplagt gaveidé."

Politiken omtalte kort bogen i Bøger 26. sept. og bragte 2. kap. *Påskeaften* i serien *Kend en klassiker*, ved Hans Hertel, men desværre med en misforstået tegning af Philip Ytournet, som åbenbart ikke havde læst kapitlet og troede at Stærke Sejer bar stammen i armene. Bladet skylder Povl Christensen en rigtig anmeldelse for hans træsnit.

Aakjærselskabet meddeler: Søndag den 7. nov. klokken 11:00 afsløres en statue af Jeppe Aakjær i Jebjerg. I forvejen findes kun en bronzebuste i Århus foran Århus Bibliotek ved kunstneren Niels Hansen Jacobsen og to afstøbninger på Jenle.

Uddrag af anmeldelser af *De tre Helligaftener*

Poul Flott Pedersen skrev i sin lektøruddtalelse

i en samlet konklusion efter at have anbefalet bogen til alle biblioteker: "Bogtilrettelæggelse og udstyr er af højeste kvalitet, og mindre fortjener Blicher, Martin A. Hansen og Povl Christensen heller ikke. Ren fryd at formidle en sådan bog".

Midtjyllands Avis' Steffen Lange gav seks ud af seks point og skrev 11. september 2009:

"Blicher bliver ikke bedre end her... Mange kunstnere har i tidens løb prøvet kræfter med Blicher helt tilbage fra 1840'erne og frem til i dag. Man husker ikke mindst Christen Dalsgaard, Hans Smidth, Johannes Larsen, Mads Stage og Sikker Hansen. Men uanset disse kunstneres fortræffeligheder, er Povl Christensen uden sammenligning den ultimative Blicher-fortolker. Ingen kunne som han trænge ind i Blichers univers – det djærve, folkelige jyske – det lidt tungsindige måske... »De tre Helligaftener« er både før og senere udsendt i andre formater og med andet udstyr. Her er man tilbage ved det originale format fra 1950, og det betyder naturligvis meget for gengivelsen af Povl Christensens træsnit... Det bliver man endnu engang overbevist om, når man ser den foreliggende bog. Her er billederne ikke kun et supplement; nej, ord og billeder går i et og giver en enestående oplevelse af at forstå og opleve novellen såvel i ord som i billeder...

»De tre Helligaftener« er en af Blichers bedste noveller – som et dystert eventyr skrider historien frem fra påske over pinse til jul, hvor det hele kulminerer. Historien griber stadig – stramt komponeret, som den er. Og han slutter: Selv om man har »De tre Helligaftener« i forvejen, er der altså alligevel al mulig grund til at erhverve denne udgivelse, der med sin meget lave pris er tænkt som en »folkebog«. Om det går sådan, kan

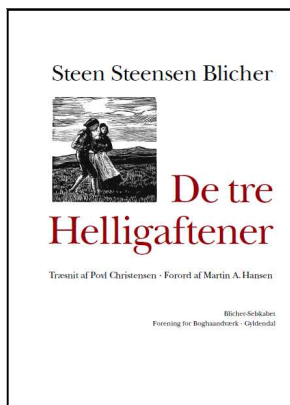
kun tiden vise. Men jeg kan i hvert fald varmt anbefale bogen. I denne genre fås det ganske enkelt ikke bedre, og over en kanon over illustreret dansk skønlitteratur for voksne vil Blichers og Povl Christensens »De tre Helligaftener« være selvskreven. Intet mindre!"

Claus Grymer 14. sep. i Kristeligt Dagblad:

"Blicher skal forstås via kristendommen... Martin A. Hansen fremhævede i sin hospitalsdagbog kristendommens betydning for St. St. Blicher. Uddraget fra dagbogen bringes i en smuk genudgivelse af »De tre Helligaftener«...

En tolkning af mange af St. St. Blichers bedste fortællinger vil ifølge Martin A. Hansen afsløre deres kristne natur. Som et eksempel nævner han »De tre Helligaftener« – et af højdepunkterne i digterens fortællekunst – der nu genudgives efter en udgave fra 1950 med Povl Christensens kraftfulde træsnit.

'Blichers Kristendom er ikke til at komme udenom, den er af største Betydning for en virkelig Forstaaelse af ham som Forkynder, Digter, Kunstner", skriver Martin A. Hansen i den dagbog, han førte på Bispebjerg Hospital i ugerne op til sin død den 27. juni 1955... Når Hansen fremhæver kristendommens betydning for livsværket, er det i opposition til de litterater, der opfatter Blicher som "saa at sige eksisterende frit i forhold til Kristendommen, som de ikke ænser". For Hansen er den kristne dimension i værket imidlertid lige så uomgængelig som den jyske...'

se tre – altså Søren Kierkegaard, Martin A. Hansen og Bob Dylan – forekomme at være yderst forskellige, men det er de ikke i Anders Thyrring Andersen's optik. Her hænger de sammen, her er der flere ting, der samler end skiller dem. Ja, det er vel ikke for meget sagt, at de går op i en højere enhed.

Og den opfattelse går han ikke stille med. Tværtimod. Den opfattelse er han til enhver tid parat til at gå i brechen for. Han er sine forfatters tro væbner. Da der her for kort tid siden ved et arrangement på Syddansk Universitet i Odense blev blæst til kamp for, at Bob Dylan skulle have Nobelprisen, var Anders Thyrring Andersen ikke den, der holdt sig tilbage. Han stillede op og argumenterede for synspunktet og veg ikke tilbage for at tale om kristendom eller drage sammenligninger mellem Kierkegaard og Dylan. Den slags udmeldinger er ikke hverdagskost, de er modige, og de kan hensætte mange, heriblandt Politikens referent fra begivenheden, i affekt og forargelse og få ham og mange andre til at føle sig bekræftet i deres opfattelse af, at obskurantismens vederstyggelige bølge skyller ind over Danmark og nu for alvor er ved at vælte landet over ende.

Jeg har i mange år haft fornøjelsen at arbejde sammen med Anders Thyrring

Andersen om hans fordybelse i Martin A. Hansen, både hans dagbøger og brevsveksling og litteraturen om ham, jeg har fulgt hans arbejde med udgivelsen af Johannes V. Jensens samlede digte, og jeg kan bevidne, at han har knoklet med stoffet; han har læst og systematiseret og tænkt og skrevet, og det har alt sammen været seriøst og grundigt og uhyre samvittighedsfuldt arbejde, ikke til at sætte en finger på; men det har været mere end det, der har aldrig været tale om blot og bar akademisk, videnskabelig beskæftigelse for ham, der har været meget mere på spil, det har aldrig været mindre end et eksistentielt anliggende for ham. For Anders Thyrring Andersen hænger liv og arbejde, liv og litteratur uløseligt sammen.

Anders Thyrring Andersen har aldrig dyrket tidsånden. Han har fx aldrig været nogen stor tilhænger af 68-oprøret og alt, hvad deraf fulgte. Han var nærmest imod. Og det var han dels, fordi han syntes og synes, at det var fladbundet og åndløst, og dels og især fordi det ikke havde sans for Martin A. Hansen. Med '68 og '68'ere har Anders Thyrring Andersen det som bondemanden har det med degne i H.C. Andersens "Store Claus og Lille Claus". Han kan ikke døje nogen af delene.

Jeg vil gerne belægge dette synspunkt med et citat:

"Den socialistisk prægede, gudsfornægtende del af 1968-oprøret på universiteterne sendte Martin A. Hansen ud i kulden. Og med ham kredsen omkring det litterære tidsskrift Heretica. Deres forbrydelse bestod i, at de ikke brød sig om masseideologier, og at nogle af dem

var bekendende kristne.

Derfor er tusindvis af unge kommet gennem deres gymnasietid uden nogen sinde at have hørt Martin A. Hansens navn. Nu rettes der op, med undervisningskanonen fra 2004. Forfatteren er blevet obligatorisk pensum i gymnasiet. Men de gamle 68-ere forsøger stadig at sabotere Martin A. Hansen. I Gyldendals Dansk litteraturs historie fra 2006, redigeret af May Schack og Klaus P. Mortensen, tildeles han kun få linjer og ret nedladende omtale.”

Her er der ikke stukket noget under stolen, her er der ikke noget at tage fejl af. Det er klar tale. Vi lader lige den stå et øjeblik, som det hedder; men vi glemmer den ikke, jeg vender tilbage til den.

Alvorsmand, reflekteret, overbevist kristen, levende optaget af Søren Kierkegaard, Martin A. Hansen og Bob Dylan, asketisk tynd og asketisk klædt er han også og har været gift med den samme kvinde i umindelige tider. – Jeg kan godt selv høre det: Jeg har fået Anders Thyrring Andersen til at fremstå som ikke så lidt af en tørvetriller, ikke så lidt af en hængemule, en dødbider, en bedemand, et hængehoved.

Intet kunne være mere forkert. Anders Thyrring Andersen er også en munter mand, han har let til latter, og han har sans for livets glæder. Han er ikke nogen livsfornægter eller kostforagter eller nydelsesforsøger. Det ved jeg, det kan jeg bevidne, for jeg har ved flere lejligheder oplevet ham ved Gyldendals efterårsreception, hvor han er en af dem, der virkelig er værd at have med som gæst. Han er social, og han tager godt fra; han er en af dem, der virkelig fester igen-

nem; en af de sidste, der går; en af dem, der har både mod og lyst og kræfter til at fortsætte på Andy's Bar, lige til en ny dag gryr, – og jeg har også set ham dagen efter, stille og spag, tavs og bleg og elendig.

Som forsamlingen nok kan høre, sætter jeg stor pris på Anders Thyrring Andersen, og som I også kan høre, har jeg mange gode grunde til det.

Men, Anders, her til sidst er der lige noget, vi to skal have afklaret. Der er en ting, jeg i mange år har ledt efter en passende lejlighed til at korrigere hos dig. Som jeg sagde lige før: Du er dine forfatteres tro væbner, og al respekt for det; men du har en blind plet, en forblindelse, en vrangforestilling, en blind vinkel, som flere gange har ledt dig både på afveje og i uføre. Nu skal det have en ende; jeg har længe ventet på den rigtige anledning til at få den elimineret, og nu mener jeg, at den er der.

Vi skal en lille omvej ad citatet, jeg læste før, det citat, hvori du siger, at der kun er nogle få linjer og ret nedladende omtale af Martin A. Hansen i Gyldendals Dansk Litteraturs Historie, redigeret af May Schack og Klaus P. Mortensen og udkommet på Gyldendal i 2006.

Dette er fjerde bind af Dansk Litteraturs Historie, og her vil du kunne læse ikke blot nogle få linjer, men samfulde tolv sider alene om Martin A. Hansen, hvortil kommer en snes henvisninger til Martin A. Hansen undervejs i den øvrige tekst, og i indledningen står der bl.a.:

”Hvad en kommunistisk forfatter som Hans Kirk håbede, var Martin A. Hansens frygt: at bondesamfundets kultur

(1946) og Løgneren (1950). Det må blive en anden gang. At modtage Blicherprisen er i hvert fald et fantastisk incitament til at blive ved med at forske i og skrive og tale om disse sager. I er selv ude om, at jeg bliver ved! Tak endnu en gang!

Til slut vil jeg gerne sige endnu en tak. Nemlig til min kone Lotte Thyrring Andersen. ”Vera, what can I say?”. Uden dig, ikke ret meget af alt det andet. Min første Martin A. Hansen-opgave skrev jeg, da du ikke ville have mig – resten er ikke mindst blevet til i kraft af, at du senere godt ville. Vi har mødt, klaret og haft det hele sammen, og at vi var os to om det, gav det mening, også når der ellers ingen syntes at være. Tak for dig, den største pris i mit liv!

Helle Frisman: Overrækkelse af Blicherprisen

Efter at have hørt disse dobbelt afleverede *Portrætter* – om ikke i karvskåren Ramme – så i festlige rammer synes det mest fristende ”at lade sig forføre til tavshed”.

Men det tør vi ikke. Stilheden ville hurtigt omdanne rummet til en uhyggelig *Ventesal*, så vi iler med at gå frem efter *Bogen* og overdøve stilheden med ord og risikere at disse bliver *kætterske*.

Dog skal ordene ikke kunstigt forlænge *Jonatans Rejse* mod at blive en *Lykkelig Kristoffer*, så prismodtageren kun bringes i en tilstand af *Nu opgiver*

han, så vi nøjes med at konstatere, at *Midsommerfesten* for længst er overstået, *Høstgildet* ligeså, *Paradisæblerne* er syltede og *Agerhønen* fredet, og der er længe til, at den trettende marts igen falder på en fredag, som den gjorde i år – og 2.g skulle have dansk.

Med ”frygt og bæven” åbnede jeg klenodiet for dem. De reagerede flinkt og accepterede at reflektere over æstetik og etik og intertekstualitet. Der var flere end to der kunne huske at vi havde læst ”En Landsbydegns Dagbog” måneden før. Eleverne gik med til at læse videre end ”Falkenstjerne 3”s kapitel 1 af ”Løgneren”, og nogle lektioner senere udspandt der sig en livlig diskussion om forholdet mellem romanen og Knud Leif Thomsens filmatisering. Men da jeg så rundede forløbet af med at fortælle om den første formidling af værket som radioroman, hvor Poul Kerns oplæsning lagde gaderne øde, lød det fra et forhærdet tidselement: ”Ja, I må have haft det sjovt dengang”.

Vi må i dag glæde os over, at prismodtageren reagerede anderledes, da dansklæreren i sin tid henledte hans opmærksomhed på netop ”Løgneren” og derved fremkaldte et livslangt engagement i ikke kun Martin A. Hansens forfatterskab, men også i Søren Kierkegaards og Johs. V. Jensens og Blichers.

For Blicher-Selskabet er det et kuriosum, at bemeldte dansklærers ægtefælle var den forrige prismodtager, nemlig Jens Smærup Sørensen. Det kunne næsten ligne et stafetløb.

Hjertelig til lykke med Blicherprisen 2009, som jeg hermed har den ære at overrække.

hernen flyder og strømmer alt, og samtidig udtrykker en kristen tro på, at fra et højere synspunkt har alt sin plads. Vi kender kun stykkevist, men er selv kendt fuldt ud.

Evangelierne fortæller om skæringspunktet mellem evighed og tid, den vertikale synsvinkel inkarneres i den horisontale, og indskrives dermed i et historisk forløb. Gud er blevet menneske, evigheden er indtrådt i tiden og deler for en tid dennes betingelser. Men samtidig sprænger historien om gudmennesket det historiske vilkår, at alle dør af at være en del af historien, idet nemlig gudmennesket efter sin død genopstår.

Dermed forener fortællingen om Jesus Kristus alle de synsmåder, jeg her har forsøgt at ridse op: fra og med Evangelierne omfatter Guds orden også dette at flyde og strømme, men indlejret i den pointe, at denne strømmen er en del af en højere orden og derfor ikke er et kaos, men endnu et udtryk for kosmos. Den kristne fortælling er således i sig selv en dialektisk fortælling om forholdet mellem det absolutte og det relative, helheden og brudstykket, det hele og den enkelte, evigheden og processen. Og dermed afgiver kristendommen selv materialet til og formen for en kristen modernisme: at skildre kaos med en tro på kosmos.

I sine historiske former har kristendommen ofte glemt det, men at tro den kristne fortælling er på et fundamentalt niveau at tage sin bundethed til tiden alvorligt: man er inkarneret i sin tid, sit sted, sin krop, sin ånd, sin situation som eksisterende. At være kristent troende er således at reagere på den konkrete, hi-

storiske situation, man er sat i, men reagere med en tro på, at denne situation kan overskrides. Altså en kristen, dialektisk påstand om, at moderniteten nok er det øjeblikkelige vilkår, men at den ikke er det sidste ord i sagen, at historien ikke slutter med sekulariseringen, men at den – netop i kraft af at være historie – aldrig stopper, og at den endog i tiden er blevet transcenderet af det evige.

Altså må kristen modernisme være dialektisk, må rumme et dobbelt perspektiv, som fører ikke til en syntese i betydningen: produkt, resultat eller harmonisering, men i betydningen: overskridelse i den bestandige proces, som ligger implicit i kristendommen selv.

En sådan kristen, dialektisk modernisme skulle midt i 1800-tallet blive såvel teoretisk motiveret som kunstnerisk realiseret af Søren Kierkegaard, der så at sige oversatte det kristne til modernitetens sprog og litterære form, dels for at få moderne mennesker til at forstå, hvad kristendom er, dels for at genkristne moderniteten. En teoretisk og kunstnerisk proces, Kierkegaard selv betegnede som at bedrage ind i det sande. Og en strategi, der skulle blive Martin A. Hansens direkte forudsætning.

Havde jeg haft tid, ville jeg have uddybet, hvordan Hansen lærte af Blicher og Kierkegaard, da han ca. 100 år senere formulerede sin kristne modernisme, sin samtale med hin enkelte læser gennem sine upålidelige fortællere, i en dialektisk bevægelse gennem løgnen til en genvunden sandhed. I sine på én gang forførende og dialogiske fortællekonstruktioner i hovedværker som *Lykkelige Kristoffer* (1945), *Midsommerfesten*

skulle gå under og afløses af industri-samfundet. I sine værker forblev han tro mod sit udgangspunkt og dets værdier. Han var medrivende både som skribent og taler, og de sidste år af sit liv, hvor han sled sig op på lange foredragsturneer, kunne han forføre en forsamling med sine visioner af "gammellivet", men han var et demokratisk og reflekteret menneske, der aldrig følte sig fristet til at optræde i rollen som aggressiv hjemstavnsdyrker. Moderniteten betragtede han som det givne vilkår, den kunne ikke rulles tilbage, men om det moderne samfunds kulturkrise kunne overvindes, berøede på, om det formåede at fastholde sin forbindelse til almuekulturen." Kære Anders, nu får du denne gave, jeg håber, du vil læse videre i kapitlet og se, at resten af omtalen af Martin A. Hansen heller ikke er ret nedladende; og jeg nærer det fromme håb, at du derefter vil gå ud i verden med en blind vinkel mindre, et fjendebillede mindre.

Du er en god jyde med en udpræget selvstændighedstrang; du er sej og solid og lidt kantet, lidt af en enspænder. Du nærer en sund skepsis over for, hvad du betragter som det københavnske åndskleresi og føler dig i passende opposition til det. Du har sans for det angelsaksiske, for bordets glæder og livets goder.

Du er en helt indlysende modtager af Blicherprisen 2009.

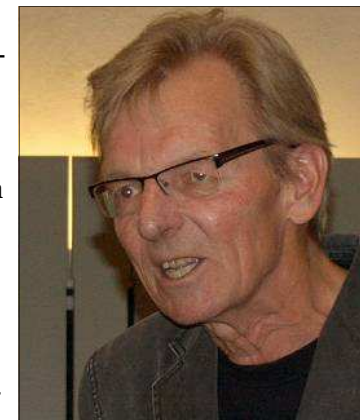
Til lykke med den!

Henrik Ljungberg: Anders Thyrring Andersen – en passioneret enspænder.

Årets prismodtager er litteraturforsker og litteraturformidler – og han er den i landet der har den største viden om og den tætteste forståelse af Martin A. Hansens forfatterskab, og han ved derfor også alt om Blichers indflydelse på Hansens forfatterskab, ikke mindst som den kommer til udtryk i dagbogsromanen "Løgneren", hvor "Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog" taler med på flere niveauer.

Men samhörigheden mellem Blicher og Martin A. Hansen udtrykker sidstnævnte selv tydeligt i sit

forord til "De tre Helligaftener" som er: "en Digers og vidunderlig Kunstners Værk, et af dem hvormed han er blevet Rendegarnet i nyere dansk Prosa. Først og fremmest er det en rigtig Historie. En Fryd for det gode Læserøje passer den lige saa fint for Øret. Med sit rige Meisterskab i Enkelthederne holder den sig dog nær den mundtlige Kunsts enkle Love. Blicher bruger Folkeeventyrets Tretalskomposition, men Gentagelsen udfoldes friere og rigere." Og senere skriver Hansen: "Undertiden forøder

Digteren sig naar han imiterer, som naar han er Ossianbarde. Men han kan ogsaa vokse kolossalt som Kunstner naar han efterligner, naar han binder sig strengt til en Stil der i Grunden ikke er hans egen umiddelbare. Saadan bundet skriver han ”Brudstykker af en Landsbydegns Dagbog”, ”Præsten i Vejlbø”, ”Æ Bindstouw”.

”Rendegarnet i nyere dansk prosa” og det at forøde sig når man ikke holder sig til fortællingens strenge lov – det er en præcis karakteristik af Blicher, men også af Martin A. Hansen selv.

”Rendegarnet”? Det betyder at prosaen som fortælling aldrig kan undvære en tæt vævning, en respekt for håndværket, en lang erfaring.

Anders Thyrring Andersen har sagt i et interview: ”Jeg er sådan indrettet at enten er jeg passioneret interesseret i noget, eller også er jeg komplet ligeglad. Det jeg virkelig er gået op i, har været med til at forme mig.”

Udsagnet peger på enspænderen, men det peger først og fremmest på Thyrring Andersens passion: Søren Kierkegaards forfatterskab hvis metode og hensigt han frugtbart har taget i anvendelse over for både Blichers og Martin A. Hansens store værker. Ikke mindst fordi Kierkegaard om Blichers samlede værker sagde at de havde ”Naturens Dybsindighed som Tilblivelsesgrund” og udtrykte en ”Enhed der i sin Umiddelbarhed betydningsfuldt peger ind i Fremtiden.”

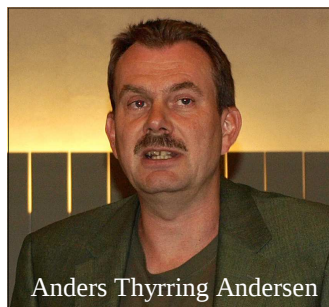
I dette felt opererer Anders Thyrring Andersen ubesværet – tre kanoniserede forfattere som Thyrring Andersen havde kanoniseret længe før kulturministeriet: Blicher, Kierkegaard og Hansen.

Anders Thyrring Andersen er en fremragende formidler. Hans letløbende mundtlighed kan få det skrevnes tyngde med sig, og hans skrift har et nærvær der lyser af engagement og personligt erhvervet overblik. Han er grundig, omhyggelig, men aldrig, aldrig tør. Dertil er han en fornem diskussionspartner – hans præmisser er altid fremme på bordet, og der er aldrig en usynlig dagsorden. Så selv om man ikke bliver enig med ham, bliver man altid klogere. Man kan vist ikke sige det pænere om hans personlige tilgang til sit akademiske arbejde.

Senest kunne man opleve det på Syd-dansk Universitet i Odense hvor han påviste et langt spor i Bob Dylans digtning – et ”rendegarn” – som argument for at Dylan lige så godt kunne få Nobelprisen i går som i morgen!

Mens jeg lyttede til Anders, forestillede jeg mig at Blicher havde overværet Dylans koncert i Horsens for nogle år siden, at han var gået hele vejen for at være med; at han bagefter havde skrevet til Ingemann om hvor begejstret han var for denne digter der kendte traditionen og fornyede den, gjorde den til sin egen...

Det er Blichers fødselsdag, det er hundredeåret for Martin A. Hansens fødsel – hvad er mere naturligt end at tildele Anders Thyrring Andersen Blicherprisen.

Anders Thyrring Andersen

ironiseres dybt over skik og brug i den klassiske epik, nemlig at skulle beskrive samtlige detaljer hos personer og omgivelser for at kunne påberåbe sig virkelighedstroskab. Modsætningsvis udtaler fortælleren: ”jeg gaaer min egen skjæve og ujevne Gang [...] snart staaer jeg, snart gaaer jeg, snart løber jeg, og snart tager jeg Rend til og gjør et gevaldigt Spring”.

Her saboteres troen på en orden, der forud skulle eksistere i den horisontale verden, og som kunsten kan gentage ved restløst at efterligne. Hos Blicher bliver kunsten derimod et realistisk virkelighedsbillede ved at være lige så uordentligt selvrefleksiv som den epoke, den er opstået i. For det andet er det helt overbevisende allerede for 20 år siden blevet påvist, nemlig af Henrik Ljungberg, at jeg-fortællerne i Blichers bedste tekster er upålidelige, et forhold, teksterne udviser metabevisthed om. Blicher lader ikke, som om teksten ikke er fortalt, tværtimod udnytter han meget bevidst det forhold, at teksten er en fortælling. Blicher peger på det ved at gøre fortælleren synlig som deltager i handlingen. Det er fortællerens synsvinkel på verden, der vælger historien ud. Fortælleren søger gennem sin fortælling at forstå historien og sin egen andel i den. En fortolkning og selvfortolkning, som altid er utilstrækkelig. I Blichers noveller er intet, hvad det synes at være, og tilværelsen fremstilles som uigennemskuelig: på tekstens niveau er ingen, heller ikke fortælleren, i stand til meningsfuldt at fortolke verden. Som det helt programmatisk udtrykkes i ”Skytten paa Aunsbjerg” (1839): ”denne lille Historie [er] stykkeviis, dunkel og

sørgelig. Er ikke al vor Kundskab herne-stykkeviis? er ikke al vor Viisdom dunkel?” Blichers noveller er modernistiske udtryk for modernitetens synsvinkelrelativisme.

Men i citatet fra ”Skytten paa Aunsbjerg” ligger samtidig gemt en dobbeltbevidsthed, som dialektisk transcenderer moderniteten ind i en kristentro. I citatet alluderes der jo til ”Paulus’ første brev til korinterne”: ”kundskab, den skal forsvinde; thi stykkevis erkender vi, [...] Nu ser vi jo i et spejl, i en gåde, men da skal vi se ansigt til ansigt; nu kender jeg stykkevis, men da skal jeg kende fuldt ud, ligesom jeg jo selv er kendt fuldt ud.” (13, 8-12).

Både i moderniteten og kristendommen forholder det sig således, at set fra menneskets horisontale synsvinkel flyder og strømmer alting, er alt stykkevist og fragmenteret. Men for kristentroen forholder det sig desuden således, at set fra et højere, vertikalt synspunkt hænger alting sammen og har alting sin faste og meningsgivende plads. Og hvor fortællerne i Blichers noveller som regel forbliver på det horisontale niveau, har og repræsenterer forfatteren Blicher en bevidsthed om muligheden for en vertikal orientering. Eller sagt på en anden måde: hvor mennesket kun har sin begrænsede, horisontale synsvinkel, og dermed kun en begrænset forståelse, har Gud et allestedsnærværende, altomfattende og ubegrænset vertikalt overblik.

Hos Blicher kommer den dobbeltbevidsthed frem, der findes i citatet fra Paulus, og som muliggør en litteratur, der på én gang i en modernistisk form udtrykker modernitetsoplevelsen af, at

sidste ti år har været fornøjelige at være med til. Der forskes og undervises igen i hans ting, han udgives igen i nye udgaver og oplag, og for fem år siden kom han med på undervisningskanonen, således at det på gymnasierne er obligatorisk at undervise i mindst én af hans tekster. Fra at være dømt glemt, gammeldags og irrelevant, tilhører Martin A. Hansen nu igen den kanoniske litteratur fra det tyvende århundrede.

Hvorfor? Fordi forfatterskabet beskriver moderne konflikter, som måske er endnu mere påtrængende nu, end da det blev skrevet. At mennesket ikke er skabt til og ikke har godt af at sætte sig selv i Guds sted, hvorved det nemlig afskærer sig fra at modtage lykken fra de steder, hvor den findes: i troen, i kærligheden, hos det andet menneske, i livet omkring én. Den evigt kværnende refleksion, den bevidsthedsmæssige søvnløshed, der ligger i altid at skulle være *på*, selv at skulle producere alting: liv, karriere, ens næste, lykke. Over for kernen i den kristne tro, i hvilken mennesket ikke hjælper sig selv, men bliver skænket hjælp af Skaberen af det hele. Unge og yngre mennesker oplever netop det sammenstød som påtrængende og interessant: mellem egocentrismen og det religiøse, som de jo slet ikke har forældregenerationens berøringsangst over for. Pludselig finder de ud af, at Martin A. Hansen gennemtænkte den problemstilling for omkring 60 år siden, og udtrykte den kunstnerisk.

I den revision af den litteraturhistoriske fremstilling af modernismen, som foregår i disse år, ses Martin A. Hansen nu som en af de tidlige modernister, en af forløberne. Og det er dér, jeg i en del

år har sat ind, dét, som mange artikler og næste forår også min bog om forfatterskabet har sat sig for at vise. At Martin A. Hansen var placeret i en polspænding mellem modernitet og tro, og som konsekvens heraf skabte en fiktionslitteratur, der forener en kristen tro med et modernistisk formsprog.

I forbindelse med at formulere denne konklusion har jeg i de senere år spekuleret meget over, om der i dansk litteratur findes forløbere for Martin A. Hansens kristne modernisme. Jeg har efterhånden fundet nogle stykker – den tidligste netop St.St. Blicher, forjættet allerede af Hansen i dennes hospitalsdagbog 2.-3.6.1955 i notaterne til den bog om Blicher, som Hansen planlagde. Hansen skriver: ”Det maa ikke glemmes at Blicher i hele sin skabende Periode ogsaa var Præst. [...] Blichers Kristendom er ikke til at komme udenom, den er af største Betydning for en virkelig Forstaaelse af ham som Forkynder, Digter, Kunstner. Taler man om Jylland og Blicher som et uundgaeligt Forhold, saa maa Kristentroen – Blicher nævnes som en lige saa uomgængelig Relation.”

Jeg er helt enig med Martin A. Hansen og ærgrer mig over, at han ikke fik mulighed for at skrive den bog. Men hvad så med den anden side af min sag: kan Blicher virkelig kaldes en modernistisk forfatter? Ja, en god part af hans fortællinger er, hvad han selv kaldte ’Skizzer’: løse, fabulerende kortprosa-stykker i Johannes Ewalds manér. F.eks. ”Røverstuen” (1827), hvor fortælleren flere gange bryder ind i fortællingen, og på et metaplan reflekterer over det fortalte, ja, over dette at fortælle. Således

Anders Thyrring Andersens tale ved modtagelsen af Blicherprisen

I kunstens verden bygges der altid op til et klimaks, som falder i den dramaturgisk mest velegnede og visuelt mest vel fungerende situation. Livet former sig ofte noget anderledes. Den dag i marts, hvor Erik Harbo ringede til mig, for at spørge om jeg skulle noget d. 11. oktober, havde jeg frygtelige tømmermænd, fordi jeg havde været til et trist fødselsdagsselskab, hvor jeg netop pga. det triste element havde drukket alt for meget. Desuden var jeg stærkt forbitret over samme dag at gå glip af Bob Dylans koncert i København, jeg befandt mig generelt i en meget vanskelig tid i mit liv, præget af stress og nedkørthed, og min kone var ude i køkkenet ivrigt i færd med at tørre syndflodsagtige mængder af vand op fra gulvet, idet vores fryser var sat ud og som følge deraf foretog en ufrivillig afisning. Netop da ringede telefonen, og jeg skyndte mig at sige: ”Dén tager jeg”, for at slippe væk fra vandstanden og optørringen, hvilket i nogen grad faldt min kone for brystet, idet hun gennemskuede motivet. En halv time senere var stemningen i det lille hjem imidlertid ganske anderledes!

Jeg kan i sandhed sige, at jeg aldrig havde forestillet mig at modtage en litterær pris. Og da slet ikke Blicherprisen, hvis modtagere har været en betragtelig part af landets største skønlitterære forfattere de sidste mange årtier. Jeg er meget glad for den ære, og – lad mig sige det ligeud – rævestolt over at komme i så respektindgydende et selskab! Overrumplende er det også. At beskæftige sig

med Martin A. Hansen – og for den sags skyld Søren Kierkegaard og Johannes V. Jensen, som jeg også har brugt megen tid på – var i mange år i de universitets- og medielitterære miljøer meget tæt på fagligt og karrieremæssigt selvmord, og jeg har oplevet min lod af modvind, hvad det angår. Desto større er glæden, når de forfattere, man har givet så mange timer af sit liv, én for én oplever fornyet interesse, og man oven i købet i dag får en så vidunderlig anerkendelse for sit arbejde. Lad mig derfor allerede nu sige bestyrelsen for Blicher-Selskabet inderligt tak for prisen. Jeg kan begribeligvis ikke påberåbe mig indsigt i de tidligere prisvinderes tanker og følelsesliv, men jeg vil alligevel vove den påstand, at der umuligt kan have været ret mange af mine forgængere, som er blevet gladere for denne udmærkelse, end jeg!

Nu, hvor jeg er i gang med at takke, vil jeg også gerne sige hjerteligt tak til Johannes Riis og Henrik Ljungberg. Sandelig for deres smukke ord her i dag, som har gjort mig varm indvendig, men også mere generelt for det, vi har haft sammen. Henrik, jeg havde for næsten tyve år siden i forbindelse med en semesterlang undervisning på Folkeuniversitetet i Århus om Blichers forfatterskab umådelig glæde af din fremragende bog om Blichers jegfortællere, og i en fagligt ensom tid i 1990'erne blev du en god samtalepartner, først om Martin A. Hansen, senere om mange andre ting. Desuden åbnede du en vej for mig i Dansk lærerforeningens regi, hvilket jeg har haft megen fornøjelse af.

Johannes, dig mødte jeg første gang i planlægningen af udgivelsen af Martin

A. Hansens *Dagbøger*, og siden synes i hvert fald jeg, at vi har haft et fortrinligt samarbejde med hinanden – et samarbejde, der med årene er blevet et ven-skabeligt forhold, som betyder meget for mig. Og jeg bilder mig ind, at det ikke *udelukkende* skyldes den mindeværdige stund, hvor vi begreb, at vi begge havde gået på Morsø Gymnasium, med nogle års mellemrum havde redigeret det samme gymnasieblad og havde adskillige fælles bekendte på egnen. Spøg til side, i Johannes Riis har Gyldendal en litterær direktør, der vedgår sig en kulturpolitisk forpligtelse, men som til-lige med passion støtter kvalitet, også når den pt. er ukurant. Tak for din støtte og for ti års samarbejde!

Resten af min taletid skal gå med at sige lidt om Martin A. Hansen, for det har Blicherselskabets bestyrelse bedt mig om. Men jeg vil i dén sammenhæng og-så gerne sige lidt om Blicher – for, hvad Blicherselskabet ikke kunne vide – er jeg for tiden så småt i gang med et forskningsprojekt, der skal følge efter min bog om Martin A. Hansen, og som bl.a. skal omhandle synsvinklens afgø-rende rolle i kristen modernistisk littera-tur, og her kommer Blicher faktisk ind i billedet.

Jeg mødte aldrig Martin A. Hansen – han døde allerede i 1955, et par år yngre end jeg er nu, og jeg blev født i 1961. Alligevel synes jeg, at jeg kender ham utrolig godt. Bedre såmænd, end jeg kender de fleste af de mennesker, jeg har truffet personligt. Foruden hele Martin A. Hansens forfatterskab, hver eneste udgiven linje, har jeg læst alt det

materiale, der findes i arkivet på Det Kongelige Bibliotek, og det meste af, hvad der ellers er bevaret rundt omkring i Danmark og det store udland. Jeg har skrevet et utal af artikler om ham, jeg har været med til at udgive hans dagbø-ger, og jeg har udgivet en del af hans breve. Og jeg har efterhånden fået det sådan, at jeg kender hans liv bedre, end han selv gjorde. Af og til, når jeg skulle lave kommentarer til dagbøgerne og brevene, måtte jeg korrigere, hvad han selv skrev: nej, han begyndte ikke at skrive *Løgneren* den 23. oktober 1949, men d. 22. Og nej, han holdt ikke dét foredrag i Roskilde, men i Holbæk.

Og alligevel er det sådan, at Martin A. Hansen stadig er en gåde for mig. Hver gang, jeg skal undervise i *Løgne-ren* eller skrive en ny artikel om hans livssyn eller litterære strategi, finder jeg ting, jeg ikke tidligere havde fået øje på, og som tvinger mig til at revidere min tese og mine tolkninger. Og det er jo godt sådan, for det gør, at man har mod på at blive ved med at beskæftige sig med ham, for man finder noget nyt hver gang. Martin A. Hansens bedste tekster bærer den sande klassikers adelsmærke, at man kan blive ved. Jeg bliver holdt litterært levende ved at forske i, under-vise i og udgive hans tekster. I stejl modsætning til så mange af de forfatte-re, som var populære på den tid, men som nu er glemte eller halvglemte, og til mange af de forfattere, der er popu-lære nu, men som vil være glemte eller halvglemte om 50 år – fordi der ikke er modstand nok i deres tekster, fordi de bare skriver det, man lige skal skrive nu ifølge den nyeste universitetsteori eller

trenden på forfatterskolen, fordi de dy-best set ikke har andet at sige end at ud-trykke sig selv eller deres tid. Men er det ikke nok? Nej, det er det jo ikke: den lit-teratur, der overlever, viser sig tidløs, bliver klassisk, udtrykker ikke kun sin forfatter og sin tid, men overskrider beg-ge dele, gør sig til udtryk for noget tred-je, det eviggyldige, som er så svært at definere, men som man væltes af, når man møder det.

I Martin A. Hansens tilfælde ville jeg – med et udtryk han selv brugte – kalde det polspændingen, og den evne, han havde til at give den litterært udtryk. Den spænding mellem forskelligt ladede poler, som han havde inde i sig selv, og som han opdagede, var karakteristisk for den epoke, både han og vi befinder os i, gav han kunstnerisk stemme på en må-de, der på hans egen tid gjorde ham til en foregangsskikkelse og som nu gør, at det stadig er relevant og aktuelt at be-skæftige sig med ham. Når Martin A. Hansen var god, og det var han i rigtig mange tekster, så var han det ikke mindst, fordi en blændende intelligens mødtes med et følsomt gemyt, fordi en kvænnende refleksion mødtes med en brændende længsel efter tro. Nogle gan-ge lod han det sammenstød stå, andre gange fik det udløsning i en genvunden helhed. I begge tilfælde med virkningen af en strømførende gnist.

Selv om jeg føler, jeg altid har kendt Martin A. Hansen, er det jo ikke sandt. Jeg lærte ham først at kende i 1980, da jeg gik på gymnasiet i Nykøbing Mors, og min glimrende dansklærerinde gav mig *Løgneren* at læse, fordi hun mente, den måtte være noget for mig. Det fik

hun ret i! Bl.a. foranlediget af den in-teresse drog jeg året efter til Århus for på det stedlige universitet at læse littera-turhistorie. Havde jeg ventet dér at finde andre, som var optaget af Martin A. Hansens forfatterskab, blev jeg såre skuffet. F.eks. fik jeg at vide, at jeg var ”hårrejsende reaktionær”, fordi jeg be-skæftigede mig med ”det kristne pis” – ja, jeg undskylder sprogbrugen, men skylder sandheden at holde mig til den. Det blev hårde år, som jeg kun kom igennem, fordi jeg var godt gift, havde venner og værdier uden for det litterære miljø, og efterhånden traf folk fra et an-det fag, som var levende interesseret i Martin A. Hansens forfatterskab, nemlig teologerne – som jeg så for en meget stor del har holdt mig til siden. Ganske vist har mange af dem en ulyksalig ten-dens til at forbinde Hansen med det eti-ske og at tale så længe om hans skyld-nedbøjethed i henseende til det at skrive, at de reducerer forfatterskabet til en mo-noton sygehistorie, i stedet for at få øje på, at det, der sendte strøm igennem Hansen og mange af hans læsere, er hans højst originale og over lange stræk såre lystfyldte kobling mellem det æste-tiske og det religiøse. Men teologerne læser og diskuterer forfatterskabet, og bekræfter dermed præcis det, Hansen selv sagde: det er ikke forfatteren, som gør en tekst færdig, men læseren med sin efterfølgende fortolkning. Lever det, så lever det i os.

De første år, jeg interesserede mig for Martin A. Hansen, følte jeg til gengæld, at jeg stod meget alene blandt litterater-ne. Det begyndte at ændre sig, langsomt men støt, op igennem 1990'erne, og de